

ARKEOLOGISK FÖRUNDRSÖKNING

Intill Prästängsskolan i

Alvesta

Raä 5:1 och 5:2
Aringsås socken
Alvesta kommun

Peter Skoglund

Smålands museum
rapport 2005:46

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

Intill Prästängskolan i

Alvesta

Raä 5:1 och 5:2

Aringsås socken

Alvesta kommun

Peter Skoglund

Smålands museum
rapport 2005:46

© 2005 SMÅLANDS MUSEUM
VÄXJÖ 2005

ISSN1403-2902

PRODUKTION OCH DISTRIBUTION:

Smålands museum, Box 102, 351 04 Växjö

ALLMÄNT KARTMATERIAL: Medgivande 507-98-29

TRYCKT HOS: Arkitektkopia Växjö

SAMMANFATTNING

Med anledning av att Alvesta kommun ska anlägga en vändplan för bussar har Smålands museum genomfört en arkeologisk förundersökning i anslutning till fornlämningarna RAÄ 5:1 och RAÄ 5:2 i Aringsås socken, Alvesta kommun. RAÄ 5:1 är ett gravfält med resta stenar och RAÄ 5:2 är en delvis undersökt boplats. De båda fornlämningarna är belägna i den östra delen av tätorten Alvesta, på västslutningen av Aringsåsen, en markerad höjd som löper i nord-sydlig riktning.

Vid förundersökningen, som berörde en yta av 450 m², påträffades tre anläggningar: en grop och två härdar. Anläggningarna undersöktes och dokumenterades inom ramen för förundersökningen. Boplatslämningarna är sannolikt en del av ett större boplatsoområde som är beläget på höjdens västsluttning och anläggningarna bedöms ingå i boplatsoområdet RAÄ 5:2. Det påträffades däremot inga gravar eller andra fynd som tyder på att det undersökta området utnyttjats som gravplats.

INLEDNING

Med anledning av att Alvesta kommun ska anlägga en vändplan för bussar har Smålands museum genomfört en arkeologisk förundersökning. Undersökningsområdet är beläget i anslutning till RAÅ 5:1 och RAÅ 5:2 i Aringsås socken. De båda fornlämningarna utgörs av ett gravfält med resta stenar respektive en delvis undersökt boplats. Området är idag inkorporerat i tätorten Alvesta (fig. 1). Förundersökningen utfördes 2005-06-21 av Peter Skoglund och Alexandra Nylén. Peter Skoglund var projektledare och rapportansvarig.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Förundersökningsområdet är beläget på västsluttningen av Aringsåsen. Höjdsträckningen som ligger öster om sjön Salen är ett dominerande inslag i landskapet. Salen är förbunden med Åsnen och den ingår i Mörrumsåns vattensystem.

På Aringsåsen finns flera gravar såsom rösen, stensättningar och ett gravfält vilka visar att trakten varit utnyttjad under flera av förhistoriens perioder. Gravfältet, RAÅ 5:1, är beläget omedelbart väster om förundersökningsområdet och det består av 24 resta stenar (fig. 2 och 3).

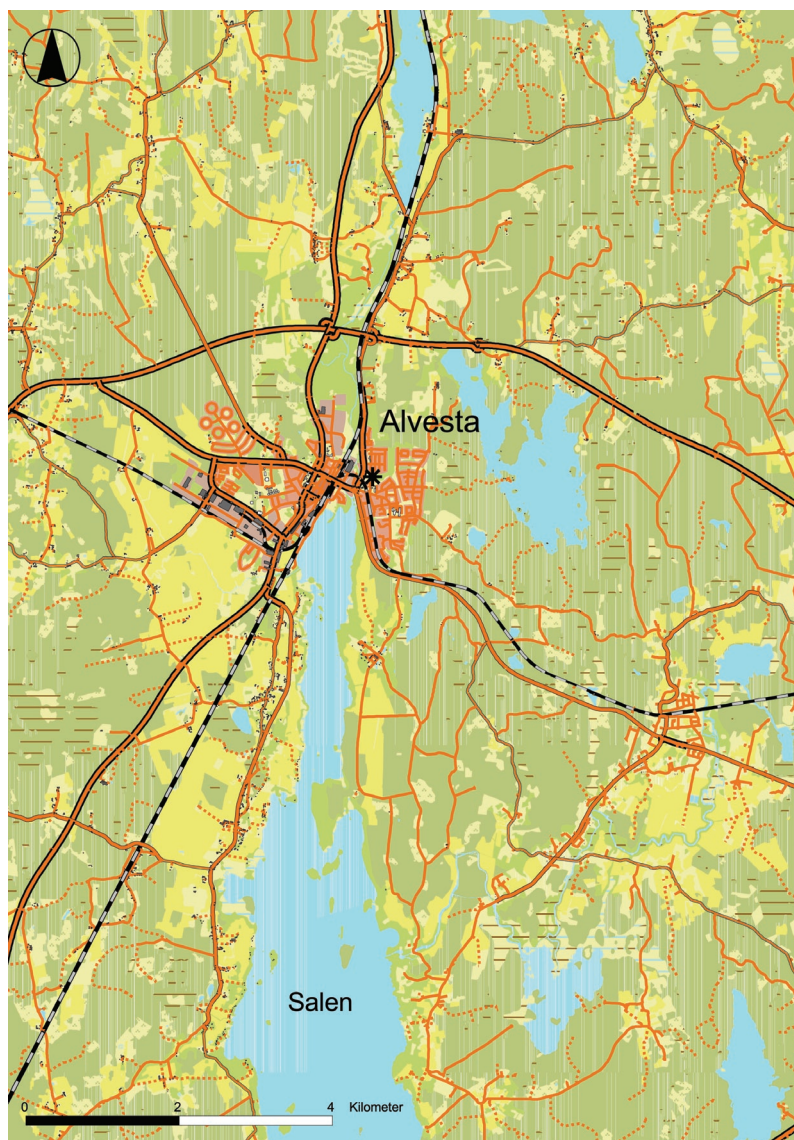

Fig 1. Utdrag ur Fastighetskartan med undersökningsplatsen markerad med stjärna.

I anslutning till gravfältet ligger Aringsås medeltida kyrka (fig. 3). Den nuvarande salskyrkan som är av sten har med hjälp av dendrokronologi daterats till omkring år 1530, men man har även påträffat sekundäransvänt virke i kyrkan. Dessa byggnadsrester som ingått i en träkyrka har daterats till år 1116. Vid kyrkan står tre runstenar (Hansson 2001:352).

Gårdarna i Aringsås by har legat på skilda platser längs åsen söder och öster om förundersökningsområdet, RAÄ 96:1–8 (fig. 2). Byn är idag helt inkorporerad i tätorten Alvesta. Smålands museum har förundersökt en av de medeltida gårdstomterna i byn Aringsås (RAÄ 96:1) och med utgångspunkt i keramikmaterialet daterades de undersökta anläggningarna till efterreformatorisk tid (Pettersson 2005)

År 1996 genomfördes en mindre arkeologisk utredning omkring 100 meter söder om förundersökningsområdet inför en planerad utbyggnad av Prästängsskolan. Utredningen ledde till en efterföljande förundersökning år 1998 och inom ramen för denna påträffades boplatslämningar, RAÄ 5:2 (fig. 3). Platsen föreföll att ha varit kontinuerligt bebodd sedan tidig medeltid. Dateringen av två kokgröpar visade även att det förekommit aktiviteter inom boplatsten under yngre bronsålder och äldre järnålder (Stark 1996; Wikborg 1998).

Fig 2. Östra delen av Alvesta tätort med de fornlämningar som diskuteras i texten markerade.

Smålands museum har nyligen genomfört en arkeologisk utredning vid Högåsen som är beläget sydost om förundersökningsområdet på Aringsåsens krön. Här påträffades flera boplatslämningar i form av stolphål. Anläggningarna är inte daterade men resultaten visar att här finns en förhistorisk boplat (Skoglund 2005).

Sammanfattningsvis kan man konstatera att perioden yngre järnålder och medeltid (500 f Kr–1500 e Kr) är representerad genom gravfältet och den medeltida kyrkan, men att sannolikt har åsen varit utnyttjad för mer permanent bosättning alltsedan bronsålder (1700–500 f Kr) vilket antyds av såväl fornlämningsmiljön som resultaten från den undersökta boplaten RAÄ 5:2.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med förundersökningen var dels att avgränsa utbredningen av gravfältet RAÄ:1, och dels att avgränsa utbredningen av boplaten RAÄ 5:2 (fig. 3). Enligt länsstyrelsens beslut skulle eventuella boplatslämningar undersökas inom ramen för förundersökningen, men om gravar påträffades skulle dessa undersökas vid en senare särskild undersökning. Resultatet av förundersökningen skulle ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta hantering av ärendet.

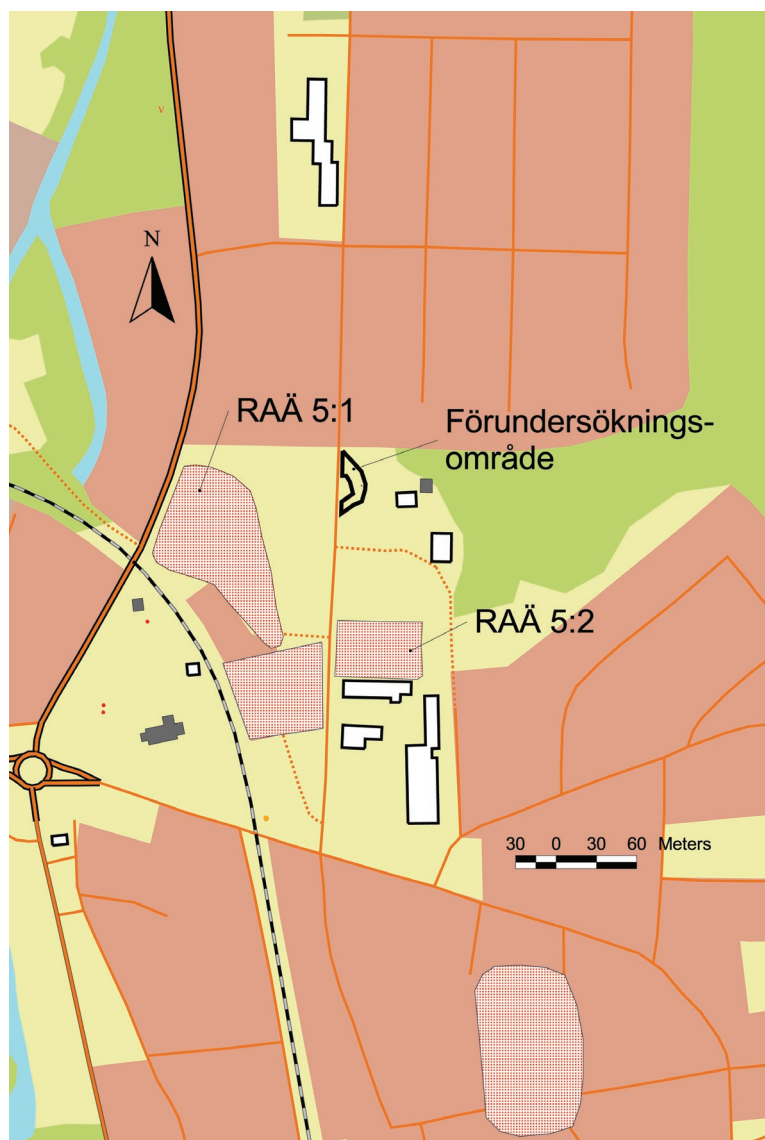

Fig 3. Förundersökningsområdets relation till de närliggande fornlämningarna RAÄ 5:1 och 5:2.

METOD

Hela den yta om ca 450 m² som skulle tas i anspråk för vändplanen banades av med grävmaskin. Den avbanade ytan rensades med fyllhammare och mindre partier rensades noggrant med skårslev. De påträffade anläggningarna dokumenterades i skala 1:20 och mättes in med totalstation. Kolprover togs för eventuell datering med ¹⁴C-metoden.

SCHAKTBESKRIVNING

Matjordens tjocklek varierade mellan 0,2 och 0,5 meter. Den avbanade ytan utgjordes av grusig, sandig morän med ställvis ett mycket stort inslag av stora stenar och block. Det var endast i ett område i sydost som schaktet var någorlunda stenfritt. Det var inom detta relativt stenfria område som de tre boplatzlämningarna påträffades.

RESULTAT OCH TOLKNING

Inom den avbanade ytan påträffades tre anläggningar: en grop och två härdar (fig. 4.). Anläggningarna är av en karaktär som ofta påträffas på förhistoriska boplatser, och de påminner därmed om de lämningar som framkom omkring 100 meter söder om

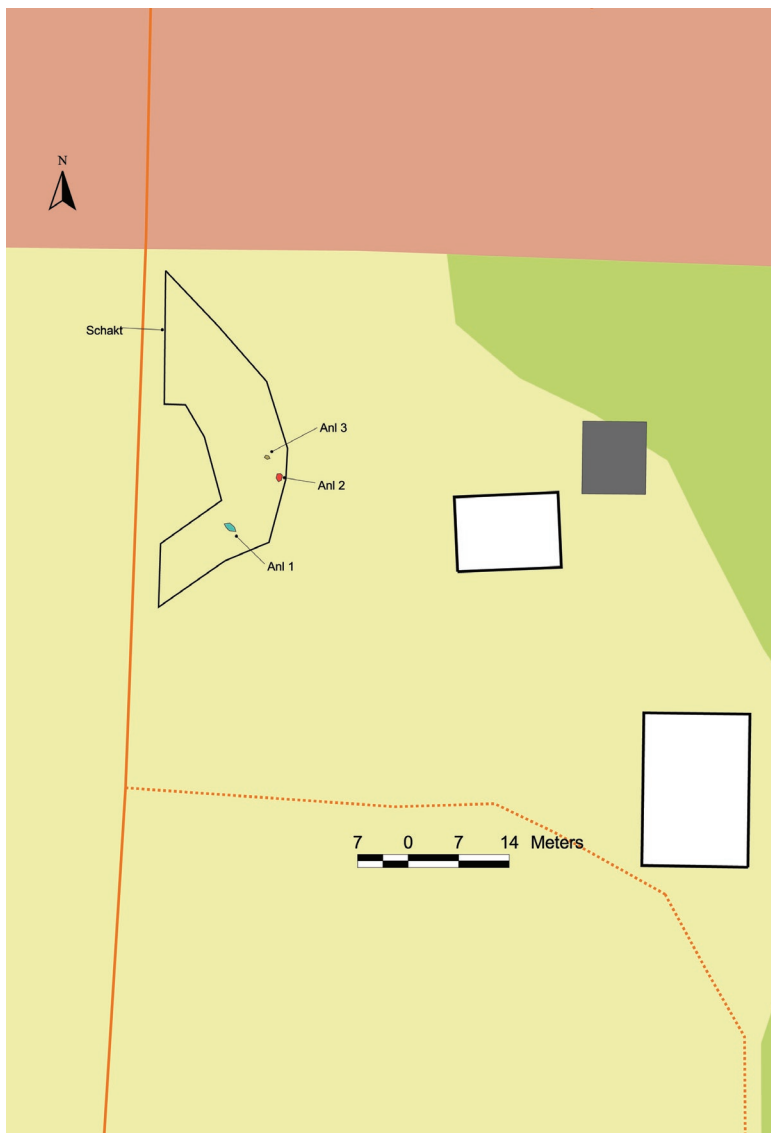

Fig 4. Förundersökningsschaktet med de undersökta anläggningarna markerade.

förundersökningsplatsen, i samband med arkeologiska undersökningar år 1996 och 1998. I ett antikvariskt perspektiv är det rimligt att betrakta de båda boplatstorna som två delar av ett sammanhängande fornlämningsområde.

Några fynd tillvaratogs ej. Däremot togs kolprover från anläggningarna, men då de tre anläggningarna bedömts ha ett begränsat informationsvärde så har proverna inte analyserats.

Trots att gravfältet RAÅ 5:1 är beläget endast omkring 50 meter väster om förundersökningsområdet framkom inga under mark dolda gravar. Detta är inte förvånande då stora delar av schaktet innehöll mycket sten och block varför ytan sannolikt varit olämplig att använda som gravplats.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Smålands museum dnr.	110-2005-00348
Länsstyrelsen dnr.	431-926-05
Landskap	Småland
Län	Kronoberg
Kommun	Alvesta
Socken	Aringsås
Ekonomiska kartan	5E 1e Alvesta
Koordinater	X 6309,11 /Y1424,70
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Typ av exploatering	Vägbyggnation
Uppdragsgivare	Alvesta kommun
Ansvarig institution	Smålands museum
Fätarbete	2005-06-21
Personal	Peter Skoglund, Alexandra Nylén
Koordinatsystem	RT90 2,5 V reg. 6

REFERENSER

Hansson, M. 2001. *Huvudgårdar och herravälde. En studie av småländsk medeltid.* Lund studies in Medieval Archaeology 25. Lund

Pettersson, S. 2005. Arkeologisk förundersökning. Gårdstomterna Östra och Västra Lunnagård. RAÅ 96:1, Aringsås socken, Alvesta kommun, Kronobergs län. *Smålands museum rapport 2005:10*

Skoglund, P. 2005. Arkeologisk utredning etapp II inom fastigheten Aringsås 15:1, Aringsås socken Alvesta kommun, Kronobergs län. *Smålands museum rapport 2005:33*

Stark, K. 1996. Arkeologisk utredning. Alvesta, Prästängen, Stadsäga 1429 , Aringsås sn. *Smålands museum rapport 1996:12*

Wikborg, J. 1998. Arkeologisk förundersökning inom fastigheten Prästängsskolan, Aringsås socken, Småland. *Förundersökningsrapporter från Arkeologikonsult 1998:1*

BILAGA 1
Anläggningslista

A1 Grop

1,70 x 0,60 m stor

0,35 m djup

Fyllning av gråbrun svagt sotig grusig sandig morän. Enstaka inslag av mycket små kolbitar. Ett tiotal stenar i fyllningen, 0,10-0,15 m stora, varav två var skörbrända.

A2 Härd

1,10 x 1,0 m stor

0,18 m djup

Fyllning av sotig grusig sand med inslag av kol och enstaka skärviga stenar. Ett tiotal runda, 0,05-0,1 m stora, stenar fanns i fyllningen.

A3 Härd

0,75 x 0,60 m stor

0,16 m djup

Fyllning av gråbrun grusig sandig morän. I fyllningen fanns ett tiotal stenar, 0,10-0,15 m stora, varav några var skörbrända. Enstaka inslag av mycket små kolbitar.